

PEDAGOŠKI INŠTITUT

**Prekinimo molk:
predstavitev rezultatov REYN
raziskave o trenutnem položaju
predšolskih romskih otrok in
njihovih družin v Sloveniji**

Mateja Mlinar
Tabor, 30. 11. 2023

Rezultati slovenskega dela raziskave

Sodelovalo je:

- 40 romskih staršev (iz Prekmurja in z Dolenjske);
- 42 strokovnih delavcev (iz različnih področij);
- 6 strokovnih delavk vrtcev;
- 6 oblikovalk politik na lokalni in državni ravni.

Obravnane teme:

- zdravje, dobro počutje, higiena in prehrana;
- družinske in bivanjske razmere, varnost;
- starševstvo;
- razpoložljivost ter dostopnost predšolske VIZ.

Perspektiva staršev

ZDRAVJE, PREHRANA, HIGIENA

Razlike v razpoložljivosti sredstev, s katerimi lahko otrokom omogočijo zdravo prehrano med družinami iz Prekmurja in z Dolenjske.

Skrb za zdravje/prehrano/higieno je odvisna od tega, koliko to staršem pomeni.

»V preteklosti si nismo mogli vedno privoščiti čistih oblačil ali iti čisti v šolo. Danes pa smo deležni sociale in to lahko zagotovimo otrokom.«

VARNOST

- Starši so govorili o fizični (na poti v in iz šole) in čustveni varnosti.
- Pomen izkazovanja naklonjenosti.
- Zaščita otrok se včasih izraža tudi z zadrževanjem doma, namesto da bi jih vpisali v vrtec.

Perspektiva staršev

VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE

- Udeleženci v raziskavi so se strinjali, da obiskovanje vrtca podpira otrokov razvoj na različnih področjih.
- Nekateri starši pa so izrazili negotovost glede vrtca (da otroci ne bi bili deležni toliko skrbi kot doma).

USPEŠNE AKCIJE IN POBUDE

- tabori za otroke;
- delavnice za otroke in starše.

Udeleženci menijo, da je nujno ozaveščati vse starše o pomenu vpisa otrok v vrtec in jih seznaniti, kaj otroci počnejo v vrtcu:

»Veliko staršev ne ve, kaj se v vrtcu dogaja. In zato mame in očetje ne najdejo razloga za vpis otrok. Starši bi morali slišati in izvedeti več o prednostih obiska otrok v vrtcu.«

Želja po boljšem sodelovanju znotraj naselij → večji uspeh s svojimi zahtevami na občini.

Perspektiva strokovnih delavk vrtcev

Uspešne akcije, programi ali zakoni:

- delavnice za družine, ki še nimajo vpisanih otrok (vrtec, CŠOD);
- manjštevilčni oddelki/razredi z romskimi otroki;
- sistemizacija delovnega mesta romski pomočnik;
- organiziran brezplačen prevoz iz romskega naselja v vrtec/šolo;
- brezplačen vrtec za brezposelne starše;
- socialna finančna podpora;
- otroški dodatek.

Perspektiva strokovnih delavk vrtcev

Ukrepi, ki bi lahko življenje romskih otrok spremenili na bolje:

- zgodnji vpis romskih otrok v vrtec (finančna stimulacija družin za čimprejšnji vpis otrok);
- zagotavljanje rednega obiskovanja vrtca;
- sodelovanje ustreznih deležnikov;
- opolnomočenje staršev o pomenu zgodnjega vključevanja;
- zagotavljanje izobraževanja romskih staršev;
- zaposlovanje staršev Romov (znižanje socialne denarne podpore za spodbujanje večjega zaposlovanja);
- izboljšanje socialnega položaja romskih družin (redni sestanki predstavnikov romske skupnosti z občino, ki lahko pripomorejo k zagotavljanju boljših življenjskih razmer).

»Po mojem mnenju tisti starši, ki doma ne zagotavljajo tako bogatega učnega okolja, sami nimajo takšnih izkušenj ali znanja, da bi se počutili tako samozavestne pri zagotavljanju tako podpornih pogojev za otrokov razvoj. Drugi razlog je lahko pomanjkanje denarja ali druge prioritete glede na finančno situacijo, v kateri so.»

Perspektiva oblikovalcev politik

ZDRAVJE

- Na določenih območjih zdravstveni delavci hodijo v romska naselja na pregled ali cepljenje otrok.
- Nekatero občine sodelujejo z zdravstvenimi domovi in finančno podpirajo delavnice ali druge dejavnosti za starše in mladostnike o zdravi prehrani, kontracepciji, zdravem življenjskem slogu med nosečnostjo itd.
- Zdravstveno zavarovanje je romskim otrokom dostopno, a so doma izpostavljeni številnim negativnim dejavnikom.
- Kljub obstoječim težkim razmeram, v katerih živi veliko romskih družin, nekateri opažajo določen napredek pri higieni romskih družin.

»Pomembno je opolnomočiti starše, da premagajo iste težave, s katerimi so se soočali takrat, ko so bili mlajši.«

SOCIALNO VARSTVO

- Na občinah sodelujejo s centrom za socialno varstvo, policijsko postajo, šolsko svetovalno službo ipd., ki delajo na terenu z romskimi otroki in njihovimi družinami.
- Na nacionalni ravni obstajajo različni ukrepi, smernice in priporočila, ki so usmerjeni v preprečevanje nasilja v družinah.

BIVANJSKE RAZMERE

- Obstajajo pobude, s katerimi občine in državni organi pomagajo romskim naseljem pri zagotavljanju dostopa do vodovoda in elektrike ali pri legalizaciji njihovih nepremičnin/hiš.
- Še vedno veliko prostora za napredek → pomanjkanje pripravljenosti za reagiranje in nepoznavanje možnih predlaganih rešitev.

» Romi so še vedno dojeti negativno in neenakopravno. Poskusi pozitivne diskriminacije za doseganje enakosti pogosto niso podprti.«

Perspektiva oblikovalcev politik

VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE

- Obstajajo različne pobude in programi, ki so namenjeni zagotavljanju dostopa do izobraževanja in predšolske vzgoje mladih romskih otrok.
- Krajši predšolski program, ki jih izvajajo vrtci.
- V nekaterih občinah poldnevni predšolski programi, ki se izvajajo v romskem naselju.
- Nekateri občine dodatno financirajo vrtce za izvajanje dejavnosti v romskem naselju.
- Nekateri občine organizirajo brezplačen prevoz otrok in njihovih spremljevalcev iz romskega naselja v vrtec.
- Občine v sodelovanju z vrtcem zagotavljajo hrano, oblačila in druge pripomočke, ki jih potrebujejo družine (upoštevanje potreb posamezne družine).
- Projekti, preko katerih se izvajajo aktivnosti in delavnice za predšolske otroke in njihove družine.
- Pomen dodatnega izobraževanja staršev (o odgovornem starševstvu in pomenu zgodnejšega vključevanja otrok v vrtec) in mladostnikov (spolna vzgoja).

»Namesto represije moramo uporabljati »mehke« metode, imeti v mislih jasne cilje, vključevati predstavnike romske skupnosti v odločanje in spoštovati njihovo kulturo, jezik ter način življenja.»

Perspektiva oblikovalcev politik

• Ovire, ki onemogočajo izvajanje pobud oziroma politike:

- izražena prisotnost stereotipov in predsodkov splošne populacije do Romov;
- lokalne in državne oblasti bi morale ravnati bolj odgovorno in bolj kooperativno;
- vsako okolje, v katerem so prisotni Romi, bi moralo imeti močnega koordinatorja, ki bi povezoval relevantne institucije iz kraja, da bi sodelovali, razpravljali in delovali vsaka na svojem področju, da bi dosegli skupni cilj;
- nizka stopnja izobrazbe romskih staršev;
- romski starši pogosto niso tako odzivni in je treba premišljeno izbrati, kako pristopiti do njih.

»Glavne težave vidim v pristopih na lokalni in nacionalni ravni: morali bi ukrepati celostno in načrt zgraditi z mislijo na otroke in njihove družine. Ampak namesto tega različni organi delujejo po svoje, prisotno je nesodelovanje, premalo je prevzemanja odgovornosti, postopki so zelo togi, zato je vsak korak k možnim rešitvam še počasnejši.«

Perspektiva oblikovalcev politik

• *Uspešne akcije:*

- Romski otroci imajo možnost obiskovanja krajšega predšolskega programa;
- nekatere občine omogočajo brezplačen prevoz romskih otrok iz naselja v vrtec;
- zaposlitev javnih delavcev/romskih pomočnikov;
- nižje število otrok v predšolskih skupinah z romskimi otroki;
- številni projekti, delavnice in druge dejavnosti v romskih naseljih, namenjene predšolskim otrokom in njihovim družinam;
- sodelovanje z različnimi relevantnimi institucijami iz lokalnega okolja z namenom povišanja vpisa otrok v vrtce;

• Nekateri ukrepi posredno vplivajo tudi na življenja romskih otrok, kot npr.

- usposabljanja za predšolske strokovne delavce o romski kulturi, jeziku, predsodkih in stereotipih;
- lokalno okolje podpira in delno financira izobraževanje odraslih (osnovna šola za odrasle, opismenjevanje);
- lokalne akcijske skupine so ustanovljene z namenom bolj celostnega obravnavanja položaja Romov.

El. naslov: korakzakerakom@pei.si

Tel.: 01/429 20 20

Spletna stran: www.korakzakerakom.si

FB stran: www.facebook.com/korakzakerakom

